

Udgivet 29.01.2025

Arbejds miljø: Sådan sikrer du sunde og attraktive arbejdspladser på din økologiske grisebedrift

Nøglen til glade og stabile medarbejdere er et godt og sikkert arbejds miljø. Det lønner sig, både menneskeligt og økonomisk, når du investerer i godt udstyr og skaber arbejdsrutiner, der ikke slider på dine medarbejdere.

Af Sarah-Lina Aagaard Schild, Marianne Norup, SEGES Innovation

Tungt materiel og mange gentagelser slider på kroppen

Alle arbejdspladser har brug for pålidelig arbejdskraft fra morgen til aften. Det er derfor vigtigt med et fokus på arbejds miljøet også på økologiske grisebedrifter. Prøv at tage de kritiske briller på og spørg dig selv: Kan mine medarbejdere fysisk holde til jobbet i mange år endnu? Hvis svaret er nej, så justér på de opgaver, der belaster kroppen. Det er en god ide især at koncentrere sig, om opgaver, der gentages ofte.

Arbejdsrutiner, der fylder i hverdagen, skal ikke opleves som en belastning for medarbejderne. Det koster for meget på sigt, både i smerter og sygefravær, og kan desuden føre til at virksomheden mister de gode, erfarne medarbejdere, fordi disse søger væk for at passe på deres krop. Gentagne tunge løft er en af de opgaver, som kan føre til nedslidning af folk i marken. Det mest kendte eksempel på en sådan opgave er manuel udfodring af søer.

Instruktionsvideoen herunder viser, hvordan den fysiske belastning af kroppen ved manuel udfodring kan reduceres. Om muligt bør gentagne, tunge og skæve løft dog helt undgås, og derfor er det vigtigt at overveje, om automatisk udfodring er en mulighed på din bedrift.

Hyttelåger kan med fordel monteres i beslag eller skinner

Hyttelåger, der skal tages af eller sættes på, er et andet kendt eksempel på en arbejdsopgave, som resulterer i gentagne tunge og skæve løft. Rutinen forekommer hver gang grise skal lukkes inde i en hytte eller lukkes ud igen. Ved at fastmontere lågen i nogle beslag, så den kan svinge eller skubbes ind foran hytteåbningen og derefter fastgøres, kan du gøre arbejds miljøet i faremarken bedre for dig selv og dine medarbejdere.

Letvægtslåger er en anden mulighed for at forbedre arbejds miljøet. Det forudsætter naturligvis, at dine medarbejdere foretager arbejdsopgaver, som f.eks. kastration i et sikkert miljø udenfor hytten. Hermed fjernes behovet for særligt modstandsdygtige – og dermed tunge – hyttelåger.

Videoen herunder illustrerer, hvorfor de gentagne løft af hyttelåger kan udgøre en udfordring i forhold til arbejds miljøet.

Forebyg akutte situationer (ulykker)

Søer og orner udgør den største risiko for akutte/farlige situationer på bedrifter med udendørs sohold. Det er derfor afgørende med fysisk sikring af dine medarbejdere, når der udføres arbejdsrutiner i folde med søer og/eller orner, og det anbefales at være to medarbejdere i marken, når der udføres rutiner som f.eks. kastration.

Foto: Henrik Bjerregrav

Fotoet illustrerer størrelsesforholdet mellem en diegivende so og en medarbejder.

Kastration af pattegrise i en vogn uden for hytten er et af de tiltag, som i øjeblikket er under afprøvning. Håndteringen af grisene i vognen sikrer, at de medarbejdere som udfører rutinen, er forsvarligt afskærmet, hvis soen bliver aggressiv. Samtidig sikrer kastrationsvognen, at håndteringen af dyrene sker i en god arbejdshøjde, hvor lys, lyd og luftkvalitet omkring medarbejderen også er i orden, i modsætning til kastration inde i farehytten.

I kastrationsvognen er der mulighed for at anvende en kastrationsbænk, som sikrer, at arbejdsområdet blotlægges, og at grisen ligger helt stille under proceduren. Det giver, fortæller en landmand, der længe har brugt kastrationsbænk i faremarken, færre komplikationer på grisene og en bedre heling efter indgrebet.

Brug værnemidler, når arbejdsopgaverne kræver det

Værnemidler er forebyggelse på laveste forebyggelsestrin. Overvej derfor altid, om arbejdsopgaven kan planlægges og udføres på en måde, hvor værnemidler ikke er nødvendige. Ifølge arbejdsmiljøloven, så må værnemidler kun træde i stedet for mere effektive, forebyggende tiltag, hvis disse ikke kan bruges til den konkrete opgave.

Arbejdsgiveren på bedriften er ansvarlig for, at alle medarbejdere bruger værnemidler til de arbejdsopgaver, hvor værnemidler er påkrævet (§3 i [Bekendtgørelse om brug af personlige værnemidler](#)

(retsinformation.dk) (<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2010/1706>)).

Arbejdsopgaver, hvor værnemidler skal benyttes:

- Åndedrætsværn: Skal anvendes, når man udsættes for støv, f.eks. når en medarbejder opholder sig i farehytten. Når grise skal indfanges, hvirvles halmen rundt, og det giver støv i luften. Masken skal være mærket med P2, der dækker organisk støv mv.
- Høreværn: Bør f.eks. anvendes ved rutiner, hvor dyrene skrider, det kan være ved håndtering af pattegrise f.eks. i forbindelse med kastration. Jf. arbejdstilsynets retningslinjer så skal man bruge høreværn "når støjbelastningen er over 85 dB, eller når støjimpulserne kommer over 137 dB". Idet grises skrig nemt kan overstige de 85 dB anbefaler arbejdstilsynet, at der anvendes høreværn, når grisene håndteres. Læs mere i den officielle branchevejledning om støj (92992-BAU-jordtilbord-Støje-landbruget-WEB.pdf).
- Sikkerhedsfodtøj: Bør altid anvendes, når medarbejdere færdes i folde med søer.

Halm støver – hvad er risikoen?

Støv i luften er i sig selv farligt, og jo finere støv, des farligere er det. Halmstøv er organisk materiale og kan føre til [Allergisk alveolitis](https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/lunger/sygdomme/oevrige-lungesygdomme/allergisk-alveolitis/), også kaldet [tærskelunger](https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/lunger/sygdomme/oevrige-lungesygdomme/allergisk-alveolitis/) (sundhed.dk)

([https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/lunger/sygdomme/oevrige-](https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/lunger/sygdomme/oevrige-lungesygdomme/allergisk-alveolitis/)

[lungesygdomme/allergisk-alveolitis/](https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/lunger/sygdomme/oevrige-lungesygdomme/allergisk-alveolitis/)). Lige som andre erhvervssygdomme går der ofte lang tid før

konsekvenserne af, at man ikke har beskyttet sig mod støvet i luften, kan mærkes som sygdom. Men hvis man er opmærksom, så kan man nogle gange opfange de første tegn på sygdom. Det kan være en hjælp til at huske masken, næste gang man arbejder i støv.

Hoster du lidt mere end ellers, har du tørre øjne, eller der er tydeligt snavs i kluden, når du pudser næsen? De symptomer er tegn på, at kroppens slimhinder, der naturligt skærmer luftvejene for urenheder i luften, er på overarbejde. Hvis du eller dine medarbejdere har disse symptomer, så brug det som en påmindelse om, at I skal bruge åndedrætsværn, når der er støv i luften.

Fonden for **økologisk landbrug**

For mere information

Sarah-Lina Aagaard Schild

Specialkonsulent

Grise, produktionssystemer

+45 28 30 49 39

sali@icoel.dk